

Titlove organizacijske veščine smo bili deležni tudi v Sloveniji. Leta 1947 je ustanovil avto-moto društvo v Slovenskih Konjicah, na učiteljsišču v Novem mestu je pričel z delom turistični krožek, dejaven je bil v koprski podružnici našega Geografskega društva, sodeloval je v Počitniški zvezi Slovenije, v Gibanju znanost mladini ter v številnih strokovno-upravnih odborih.

Izdatna in raznovrstna je Titlova strokovna in raziskovalna bibliografija. Je neposreden odsev njegovega dela, ki je bilo marsikdaj usmerjeno tudi v originalna in samosvoja iskanja pojavov in problemov, ki so vtكاني v vsakokratni kvorum pokrajinskega razvoja. S potrpežljivo vztrajnostjo in iskreno predanostjo stroki je klesal sodobno slovensko misel, ki bo za vselej vtkana v žlahtna spoznanja sodobne znanosti. Temeljna značilnost njegovega dela je bila spoznati in ovrednotiti vsakokratne učinke človeka v prostoru. Za verodostojno podobo pokrajinskega razvoja je neštetokrat prisluhnil preprostemu človeku in njegova spoznanja je vgrajeval v svoje temeljne raziskave. Zato njegovi izsledki nikdar niso bili »papirnato-statični«, temveč so vselej ponujali verno podobo vsakdanjega podeželskega utripa.

Vsa pokojnikova javna, upravno-organizacijska in raziskovalna dejavnost je bila raznovrstna, obsežna in temeljito opravljena. Za delo je prejel več državnih odlikovanj in priznanj. Z izvirnimi prispevki in izsledki o preučevanju mediteranske (primorske) kulturne pokrajine je postal leta 1990 član Evropske akademije književnosti, znanosti in umetnosti (*Accademia D'Europa di Lettere, Science ed Arti*) s sedežem v Neaplju, dve leti kasneje pa njen častni konzul v Republiki Sloveniji. Naše stanovsko združenje (takratni ZGDS) ga je nagradil z zlato Plaketo (1997) in Melikovim priznanjem (1999) za pomembne znanstveno-raziskovalne dosežke pri preučevanju Slovenije. Postal je tudi častni član Prosvetnega društva Alojzi Avžner na Zgornji Ložnici.

Titlova življenjska pot je bila sklenjena 9. januarja 2014, in sicer na njegovem domu na Markovcu nad Kopro. Uslišana je bila njegova želja in pokopan je bil v rodbinski grob pri Venčeslu (Zgornja Ložnica) v Dravinjskih gorah.

Milan Natek

V spomin Ivanu Gamsu (5. julij 1923–10. marec 2014)

Bili smo še pod vtisom visokega življenjskega jubileja akademika in profesorja Ivana Gamsa, ko nas je nekega spomladanskega dne dosegla novica o njegovem dokončnem odhodu. To je bil konec dolgega, lepega in neverjetno plodovitega življenja našega učitelja in mentorja. Veliko nas je, ki nam je profesor Gams pomagal pri začetniških korakih v preučevanje fizičnogeografskih problemov, a težko bi našli koga izmed njegovih učencev, ki bi se mogel s profesorjem meriti v spretnem iskanju in reševanju znanstvenih problemov, še manj pri izjemno obsežni produkciji znanstvenih, strokovnih in drugih prispevkov. V sistemu COBISS je med geografi nesporni prvak, saj se je števec njegovih del ustavil pri številki 1320. To je zares ogromno za enega samega človeka, vendar še veliko več štejejo nove ideje, novi pristopi in nova področja geografskega raziskovanja, zaradi katerih so mnoga njegova dela že zdaj del geografske klasike.

Po rodu je bil profesor Gams iz Šmartnega pri Slovenj Gradcu. Življenjska pot ga je že zgodaj odpeljala iz domačih krajev, a jim je ostal zvest vso znanstveno kariero. Doktoriral je iz geografske problematike domače pokrajine (*Pohorsko Podravje – razvoj kulturne pokrajine*, 1956). Tudi pozneje je rad opisoval Mislinjsko dolino, Pohorje, Koroško, bodisi v tehtnih znanstvenih razpravah ali poljudnoznanstvenih člankih, od prvega objavljenega prispevka *O pokrajini okrog Slovenjega Gradca* v zborniku ob 700-letnici Slovenj Gradca (1951) do enega zadnjih (*Geomorfologija Pohorja*, 2008).

Kot mlad asistent se je najprej zaposlil na takratnem Inštitutu za geografijo pri SAZU (1951–1962), nato se je preselil na Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni (1962–1966), po kratkem delovanju na Inštitutu za geografijo Univerze v Ljubljani (1966) pa je istega leta postal izredni profesor na Oddelku za geografijo ljubljanske Filozofske fakultete, kjer je ostal do upokojitve (1988). Leta 1978 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU, od leta 1985 je bil njen redni član.

Nemirni duh profesorja Gamsa se je razcvetel že na prvem delovnem mestu, kjer se je ukvarjal z zelo raznoliko geografsko problematiko, od geografije krasa (*Morfološki problemi jame in potoka Mitoščice*, 1955;

Slepe doline v Sloveniji, 1962), geomorfologije (*Geomorfologija in izraba tal v Pomurju*, 1959; *H geomorfologiji Bele krajine*, 1961) in speleologije (večletno raziskovanje Triglavskega brezna) do snežišč v gorskem svetu (*Še o nastanku in ohranitvi snežišč in ledenikov v gorah*, 1959), visokogorskih jezer (*Visokogorska jezera v Sloveniji*, 1962), višinske meje poselitve (*O višinski meji naseljenosti, ozimine, gozda in snega v slovenskih gorah*, 1960), geografske terminologije, podnebja, regionalizacije in tako dalje.

Že v teh začetkih se nakazujejo glavne smeri Gamsovega znanstvenega delovanja, ki je ves čas potekalo po več vzporednih poteh, med katerimi je bila najpomembnejša kraška. Svojske značilnosti krasa so ga očarale že kot mladega asistenta, kar je izrazil tudi v naslovu prvega članka o krasu nasploh (*Naš kras še vedno skriva mnogo skrivnosti*, 1953). Že v 50. letih prejšnjega stoletja je načrtno prehodil najprej naš kraški svet in kasneje še vrsto kraških območij po svetu, opazoval, prebiral vso takrat dostopno tujo znanstveno literaturo, meril, razmišljal ter neutrudno pisal. Napisal je več kot 200 del o krasu, od krajših, a tehtnih prispevkov v *Proteusu*, *Planinskem vestniku*, *Geografskem obzorniku* in tudi v dnevnem časopisju, do temeljnih del, s katerimi se je uspešno uveljavil tudi v mednarodnem okolju.

V vsej tej raznolikosti se je hitro izoblikovala rdeča nit njegovega preučevanja krasa: način in hitrost korozijskega preoblikovanja kraškega površja. S preprosto metodo merjenja trdote kraških voda je tako dobro ocenil hitrost zniževanja kraškega površja, da vsa nadaljnja preučevanja korozije tega še niso bistveno spremenila. Ta uspeh je nadgradil še z uspešno mednarodno akcijo merjenja korozijske intenzitete s pomočjo standardiziranih apnenčastih tablet, ki se uporablja še danes. Delovanje v mednarodnih krasoslovnih krogih se je začelo že s sodelovanjem pri organizaciji 4. mednarodnega speleološkega kongresa v Ljubljani (1965) in nadaljevalo z zagretim organizacijskim delom, med drugim pri pripravi mednarodnih simpozijev o standardizaciji terenskih metod za ugotavljanje intenzitete korozije (Ljubljana, 1975) in o človekovem vplivu na kras (Postojna, 1987). Nedvomni vrhunec na tem področju pa sta dve monogra-

KAREL NATEK

Slika: Profesor Gams na ekskurziji Geomorfološkega društva Slovenije na Snežniku (6. september 2003).

fiji o krasu: prva z naslovom *Kras: zgodovinski, naravoslovni in geografski oris* (Slovenska matica, 1974) je danes zelo iskana antikvarna dragocenost, druga (*Kras v Sloveniji v prostoru in času*, Založba ZRC, 2003) pa bo še dolgo prva izbira vsakogar, ki se bo želel poglobljati v skrivnosti kraškega površja in podzemlja.

V kratkem prispevku ni mogoče niti naštetih vseh vprašanj, s katerimi se je profesor Gams ukvarjal na krasu, saj moramo vsaj omeniti še vrsto drugih področij delovanja. Kot visokošolski učitelj je v študij geografije na ljubljanski Filozofski fakulteti uvedel dva nova predmeta (geografijo krasa in pokrajinsko ekologijo). Obsežen je njegov klimatogeografski opus, ki ga lahko razdelimo v tri skupine: jamska klima (*Koncentracija CO₂ v jamah v odvisnosti od zračne cirkulacije (na primeru Postojnske jame)*, 1974), klimatske posebnosti kraških kotanj (*Prispevek k mikroklimatologiji vrtač in kraških polj*, 1972) in termalni pas (*Termalni pas v Sloveniji*, 1996). Iz teh preučevanj je zraslo zanimanje za širšo okoljsko problematiko, ki jo je profesor Gams preoblikoval v študijski predmet 'pokrajinska ekologija' (univerzitetni učbenik *Osnove pokrajinske ekologije*, 1986; *Pokrajinska ekološka sestava Slovenije*, 1998).

V kontekst širšega obravnavanja geografske stvarnosti sodi tudi velik prispevek h geografiji naravnih nesreč. Že eno prvih obsežnejših znanstvenih del je bilo posvečeno tem naravnim dogodkom (*Snežni plazovi v Sloveniji v zimah 1950–1954*, 1955), pozneje je sodeloval pri geografskem preučevanju poplav (*Prispevek h klasifikaciji poplav v Sloveniji*, 1973). Še pomembnejša je bila njegova vloga pri uveljavitvi geografije naravnih nesreč kot posebne geografske panoge na jugoslovanskem in slovenskem simpoziju o preučevanju naravnih nesreč (Ljubljana, 1983) in v njegovi daljnosežni pobudi za ustanovitev revije *Ujma*, namenjeni vsestranskemu preučevanju naravnih in drugih nesreč.

Profesorjevo široko razumevanje geografije in smisel za kompleksno obravnavo problemov sta bila tudi izhodišče pedagoškega delovanja, predvsem na univerzitetni ravni. Njegova predavanja so bila zahtevna, a pozorno spremljanje se je obrestovalo z bogastvom vzročno-posledičnih povezav in novih idej, česar smo se seveda zavedli šele po koncu študija. Deloval je tudi na področju srednješolske geografije; njegov gimnazijski učbenik *Geografske značilnosti Slovenije* (1996) je doživel kar šest ponatisov.

Za neutrudno znanstveno in pedagoško delovanje se mu je širša družbena skupnost oddolžila z vrsto priznanj: za monografijo *Kras* je dobil nagrado Sklada Borisa Kidriča, država mu je podelila Red dela z zlatim vencem (1987), bil je zaslužni profesor Univerze v Ljubljani (1993), častni predsednik Zveze geografskih društev Slovenije (1996), častni član Geomorfološkega društva Slovenije (2000) ter srbskega in madžarskega geografskega društva, častni član ZRC SAZU (2005), dobil je kipec civilne zaščite za delovanje pri reviji *Ujma* (2002), posebno priznanje Blaža Kocena za znanstveno in pedagoško delovanje (2003), plaketo z zlato značko Jamarske zveze Slovenije (2006) itd.

Kot eden od glavnih akterjev slovenske geografije nekega obdobja je profesor Gams zapustil neizbrisno sled v njeni sedanjosti in prihodnosti, njegova dela pa bodo še dolgo dragoceno študijsko gradivo ter temelj optimističnega pogleda na prihodnost geografije. Njegovi učenci se ga bomo vedno s spoštovanjem spominjali tudi kot izjemno bistrega, prodornega in živahnega učitelja, ki je vse življenje posvetil njemu tako dragi geografski vedi.

Karel Natek

Zaključek projekta *Živeti z naravo*

Dravinjska dolina, 16.–20. 9. 2013

Mednarodni center za ekoremediacije Filozofske fakultete Univerze v Mariboru je bil uspešen na razpisu programov vseživljenjskega izobraževanja. Pridobil je projekt »Živeti z naravo« (angl. *Living with Nature*) v okviru razpisa *Cmepius*. Namen projekta je bil organizirati in izpeljati program v Sloveniji tako, daudeleženci iz evropskih držav, ki jih finančno podprejo njihove države, spoznajo udejanjanje trajnostnih pristopov v praksi v Sloveniji. Cilj študijskega obiska je bil izmenjati dobre prakse trajnostnega sobivanja z naravo, razviti modele za izobraževanje, za odgovorni turizem, lokalno gospodarstvo in promocijo trajnostnega načina življenja na lokalni in regionalni ravni.